

POL-06 Voionmaa Lauri

21.06.2005

Viite **UTP 29/2005 vp**

Asia

EU/YUTP/Eduskunnan tiedottaminen/EU:N TUKI AFRIKAN UNIONIN AMIS -OPERAATIOILLE
DARFURISSA

Oheisena lähetetään Eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle perustuslain 97 §:n nojalla muistio Euroopan unionin tuesta Afrikan unionin AMIS -operaatiolle Darfurissa.

Eurooppakirjeenvaihtajan sijainen

Leena Aalto

LIITTEET

Yksi liite sähköisenä

EU:N TUKI AFRIKAN UNIONIN AMIS -OPERAATIOILLE DARFURISSA

Tilanne Darfurissa

Darfurissa on menehtynyt runsaan kahden vuoden aikana 180 000 (uusissa arvioissa jopa 300 000) ihmistä, yli 2 miljoonaa on paennut kodeistaan, joista osa (n. 200 000) naapurimaahan Tshadiin. Erityisenä ongelmana on ollut Sudanin hallituksen tuki pohjoisten arabiheimojen suorittamille väkivaltaoperaatioille. Mm. YK:n pääsihteeri Kofi Annan on puheenvuoroissaan ja Darfuria koskevissa tilanneraporteissaan turvallisuusneuvostolle viitannut Sudanin hallituksen toimimattomuuteen tilanteen parantamiseksi. Lisäksi Sudanin hallitus on pidättänyt avustustyöntekijöitä (mm. Lääkärit ilman rajoja), jotka ovat raportoineet väkivallanteoista, joskin vapauttanut nämä myöhemmin. Maaliskuun YK:n sanktiotoimia koskevat ja kansainvälisen rikostuomioistuimen väliintuloa esittävät YK:n päätöslauselmat eivät ole vaikuttaneet rauhoittavasti tilanteeseen.

Sunnuntaina 12.6.2005 onnistuttiin kuitenkin jatkamaan joulukuussa 2004 keskeytyneitä osapuolten välisiä rauhanneuvotteluita Abujassa Nigeriassa. AU:n lisäksi neuvotteluja seuraavat aktiivisesti YK, EU, Arabiliitto, Yhdysvallat, Kanada, Norja ja Egypti. Tavoitteena on luoda 9.1.2005 solmitun Sudanin pohjoinen -etelä-rauhansopimuksen esimerkillä myös Darfuria koskeva rauhansopimus. Pohjoinen -etelä -rauhansopimuksen toimeenpanon tukemiseksi YK päätti maaliskuussa rauhanturvaoperaation käynnistämisestä Sudaniin (UNMIS). Darfuriinkin on esitetty AU:n johtaman AMIS - operaation jälkeen perustettavaksi YK:n johtamaa jatko-operaatiota.

AU:n AMIS (I, II) –rauhanturvaoperaatiot, EU:n tuki

Afrikan unioni (AU) päätti 26.5.2005 laajentaa AMIS (II)-rauhanturvaoperaatiotaan Darfurissa suunnitellusta 3200:sta henkilöstä (nyt 2700) 7700:aan syyskuun 2005 loppuun mennessä. Sotilastarkkailijoista, suojajoukoista sekä poliiseista koostuvan AMIS -operaation laajentamisella pyritään rauhoittamaan Darfurin tilanne, jossa ei lähes vuoden jatkuneen rauhanturvaoperaation (AMIS I, II) aikana ole tapahtunut juurikaan muutoksia parempaan. Darfurin alue on laaja, pinta-alaltaan lähes Ranskan kokoinen sekä väkiluvultaan hiukan Suomea suurempi, eikä ensimmäistä rauhanturvaoperaatiotaan toteuttava AU ole kyennyt järjestäytymään alueelle liian pienin joukoin, voimavaroin ja vähäisellä rauhanturvaoperaatioita koskevalla asiantuntemuksellaan. EU on tukenut operaatiota tähän mennessä pääasiassa taloudellisesti African Peace Facility- rahastostaan (yli 90 milj. euroa). Operaatiota tukevat myös mm. Yhdysvallat ja Kanada. AU ei ole toivonut alueelle Afrikan ulkopuolisia toimijoita muutamaa neuvonantajaa tai tarkkailijaa (EU, US, Kanada; AMIS I) lukuunottamatta.

AU esitti EU:lle ja Natolle huhtikuussa 2005 tukipyynnön AMIS-operaation tukemiseksi. Addis Abeban avustuskonferenssissa 26.5 EU sekä Nato lupasivat antaa AMIS -operaatiolle logistista, koulutus- sekä kuljetustukea. EU ja Nato ovat neuvotelleet siitä, miten koordinaatio tuen antamiselle järjestetään. Lähtökohtana on afrikkalaisen omistajuuden kunnioittaminen.

Euroopan unionin maiden tuki AMIS-operaatiolle tulee käsittämään sekä siviili- että sotilaskomponentit. Sudania varten perustetaan myös EU:n erityisedustajan toimi. Keskusteltavana on miltä osin käytetään EU:n yhteisiä mekanismeja ja voimavaroja ja kuinka pitkälle operaatio rahoitetaan yhteisistä varoista (Athena-rahoitusjärjestelmä; YUTP-budjetti), ja toisaalta kuinka paljon osanottavat jäsenmaat osallistuvat AMIS-operaation tukemiseen.

Suomen osallistuminen

Suomi on lähettämässä AU:n AMIS –operaation tukemiseksi suomalaisen rauhanturvakouluttajan /neuvonantajan. Koulu ttaja on menossa tukemaan AU:n ja YK:n yhteistä MAPEX-karttajarjoitusta, jonka tarkoituksena on esikuntaupseerien kouluttaminen AMIS-operaatioon. Suomi on valmistautunut jo vuoden 2004 YK:n päätöslauselmiin perustaen suomalaisen rauhanturva-asiantuntijan lähettämiseen AMIS-operaatioon, tasavallan presidentti teki asiaa koskevan päätöksen joulukuussa 2004.

Suomella on ollut Addis Abebassa EU:n yhteysupseerin toimistossa suomalainen kriisinhallinnan asiantuntija (evp). Puolustushallinto pyrkii identifioimaan hänelle seuraajan 31.7.2005 päättyvään työtehtävään. Lisäksi Suomella on Afrikan turvallisuustilannetta ja konflikteja, ml. Darfur, seuraava asiantuntija Suomen Addis Abeban suurlähetystöön nimitettynä.

Suomella on Sudanin pohjois -etelärauhansopimusta valvovassa UNMIS -operaatiossa kolme suomalaista SHIRBRIG-(mm. YK:n nopeaa toimintaa tukeva Multinational stand-by high readiness brigade) esikuntaupseeria.

AMIS II-operaation poliisikomponentin tukemiseksi on suunniteltu EU-poliisitukiryhmän lähettämistä avustamaan poliisin käskyvaltasuhteiden järjestämisessä, poliisien kouluttamisessa ja AU:n sihteeristön poliisiyksikön kehittämisessä. Asiasta on tarkoitus lähettää vielä selvitysmissio Sudaniin kesä-heinäkuun vaihteessa. Suomi kartoittaa mahdollisuuksia osallistua ko. mahdolliseen poliisikomponentin tukeen. Suomesta osallistuu tällä hetkellä kaksi siviilipoliisia YK:n UNMIS -operaatioon.

Rahallisesti Suomi tukee AU:n konfliktinesto- ja rauhanpalautustoimintoja AU Peace Fundin kautta 750 000 eurolla vuosina 2003-2005. Suomen on tarkoitus kasvattaa tulevina vuosina tukeaan AU:n rauhan- ja turvallisuuden sektorille.